

Հովհաննես Թումանյան. Գելը

Շորագայլի Ավոյի պատմությունից հետո խոսքն ընկավ գիլի ոհմակի (բոլուկի) վրա: Երկար ձմեռներն ու ապրուստի դժվարությունն են պատճառը, որ գելերը ոհմակ են կազմում,- բացատրում էին գյուղացիք:

Ոռնում են, իրար կանչում, հավաքվում, միանում, որ ուժեղ լինեն թե՛ հարձակվելու և թե՛ հարձակման դիմադրելու ժամանակ:

Ամեն միևն մենակ հեշտ կհառթվի ձմեռն ու կկորչի, քան թե խմբով, և ամեն միևն մենակ չի կարող էն ճանկել, ինչ որ կճանկի խումբը:

Եվ հավաքվում են հիսունով, հարյուրով, մի քանի հարյուրով:

Սարսափելի բան է գիլի ոհմակը, մանավանդ եղ լինում է ձմեռը, գիլի ամենաբաղցած ժամանակը, երբ շատ անգամ գելը բաղցից կատաղում է: Երբ ոհմակով մի տեղ կանգնում են հանգստանալու՝ շրջան են կազմում ու ենպես են վեր թափում, որ իրար երես պահեն, չեն հավատում մեկմեկու: Վախենում են իրար ուտեն: Բայց ոմանք էլ ասում են՝ նրա համար են եղպես անում, որ իրար տեսնեն ու հարկավոր դեպքում իսկույն նշան տան իրարու, և իբրև թե բոլորը նայում են իրենց գլխավորին:

Գիլի համար մուրը, ճամփի դժվարությունը, հեռավորությունը ոչ մի նշանակություն չունեն: Գելն ենքան արագավազ է, որ մի գիշերվա մեջ երեք-չորս օրվա ձիու ճամփա կկտրի: Իսկ գիլի սրատեսության վրա էսպես մի գրույց կա ժողովրդի մեջ:

Ասում են՝ մի անգամ արծիվն ու գելը վեճի բռնվեցին, թե իրենցից ո՛րն է ավելի սրատես: Գելն ասավ՝ մի առպոտ օր ես սարի գլուխն ելա, ամպի միջով մտիկ արի տեսա՝ հեռու մի դաշտում մի սև ցելի (վարած հողի) մեջ մի ակոսում մի սև գառն է նստած:

Արծիվն էլ թե՛ ես էլ երկնքի երեսն ելա, ներքև մտիկ արի, մի ծխնելույզի միջից տեսա կրակի վրա դրած մի պղինձ՝ խուփը վրեն: Խփան ճեղքիցը նայեցի, տեսա պղնձի միջին կաթը, կաթնի երեսին էլ մի սիպտակ մազ:

Եսքան արագավազ ու սրատես գազան է գելը: Եվ էս ամենի հետ միասին՝ շատ խորամանկ:

Նա մինչև լավ չիմանա, որ հարձակումն ապահով է, չի հարձակվիլ: Ուրիշ բան է, եթե սովից խելագար մի գել իրեն կորցրած գցի ափաշկարա վտանգի մեջ. բայց սովորաբար գելը շատ է զգույշ ու խորամանկ:

Մի գյուղացի էսպես պատմություն արավ: Ասում է՝ մի տարի թակարդ էի լարել: Առավոտը վաղ վեր կացա, գնացի տեսա մի գել է ընկել մեջը: Միայն ոտիցն է ընկել, ու ոտը փշրվել է, սատկել է: Վեր կալա թակարդիցը հանեցի, էն կողմը գցեցի: Մինչև գլուխս կախ ես թակարդովն էի եղած, մին էլ տեսնեմ վեր կացավ կաղին տալով փախավ: Հա՛յ, հայ, հա՛յ, էլ ո՞րտեղ, իրեն տվեց անտառը: Դու մի՛ ասիլ անտերը ստամեռնուկ տված է եղել:

Գիլի ոհմակն էլ, ձմեռը ճամփա կտրելիս իրար ետևից է գնում- ծլլաշարուկ, ու միշտ ամենից ուժեղն ու փորձվածը առաջին է գնում: Եվ սա երկու հարմարություն ունի նրանց համար: Մին, որ առաջի գնացողները ձնի մեջ կոպար (շավիղ) են բաց անում, ետևից եկողների համար բաց-պատրաստ ճամփա է լինում, մին էլ՝ որ ոչ ոք չի կարող իմանալ, թե իրենք քանիսն են եղել: Եվ եղ է պատճառը, որ ոչ մի որսկան չի կարող ասել, թե էս ոհմակը, որ անցել է, քանի գել է եղել մեջը: Աստված հեռու տանի, թե ոհմակի աչքովը մի որս ընկավ: Ուրիշ գազան լինի, թե ընտանի կենդանի, իսկույն չորս կողմից շրջապատում են, ու էլ փրկություն չկա: Իսկ կճակավորներին, հատկապես եղնիկներին ու եղջերուներին, քշում են դեպի սառած գետերը, սառույցի վրա ճղատում ու վրա թափում կամ քշում են դեպի բարձր ժայռերը, ժայռերից թռցնում ու իջնում ներքև լափում:

Ոհմակը վտանգավոր է և մարդու համար: Եթե բազմություն չեղավ՝ մի կամ երկու մարդից ոհմակը չի վախենալ, թեկուզ հրացան ունենան: Մինչև անգամ հրացանն ավելի վտանգավոր է: Հրացան արձակես թե չէ, իսկույն կհարձակվեն: Հիմի կասե՛ք՝ հապա ինչի՞ց է վախենում գելը: Էս մասին գյուղացիք մի քանի պատմություն արին:

1. Տեքստի չորս բառերում տառի փոխարեն վանդակ է դրված, դո՛ւրս գրիր այդ բառերը՝ լրացնելով բաց թողած տառերը:

ամպոտ

2. Գրի՛ր տրված բառերի հականիշները:

- ա) կարճ երկար
- բ) թույլ ուժեղ
- գ) մոտ հեռու
- դ) ցածր բարձր

3. Ասացվածքների երկու մասերը միացրո՛ւ և գրի՛ր դեմ դիմաց:

- ա) Մինչև նշարիտը գա,
- բ) Քեզ համար քնում ես,
- գ) Մեծին հարգիր,
- դ) Լավ բան ասա,

Գ. որ մեծանաս

դ. որ լավ բան լսես

բ. ուրիշի համար երազ տեսնում

ա. սուտը աշխարհը կքանդի

4. Ի՞նչ է նշանակում տեքստում հանդիպող ստամեռնուկ բառը:

5. Տեքստից դո՛ւրս գրիր հոգնակի թվով գործածված չորս բառ:

6. Դո՛ւրս գրիր տեքստում ընգծված բառերը՝ դիմացը գրելով, թե որը ի՞նչ խոսքի մաս է:

Այն ի՞նչն է, այն ի՞նչը.

Թև ունի, թռչուն չէ,

Միջատ է, մրջյուն չէ,

Աշխատում է օրնիրուն

Բերքը տախ է մարդուն:

Մեղուն

7. Նախադասություններն ըստ հաղորդակցման լինում են.

ա) երկու տեսակ

բ) հինգ տեսակ

գ) երեք տեսակ

դ) չորս տեսակ

8. Ինչո՞ւ են գայլերը ոհմակ կազմում:

9. Ինչպիսի՞ կենդանի է գայլը (բնութագրի՛ր տեքստի բառերով):

Նա շան նման է:

10. Ինչպե՞ս է շարժվում ոհմակը ձմռանը:

Իրար մոտիկ մոտիկ

11. Ինչո՞ւ է վտանգավոր գայլը մարդու համար:

Որովհետև նա գիշատիչ է:

12. Ուրիշ ի՞նչ գիտես գայլերի մասին:

Նա գիշատիչ է: